

Vergaderjaar 2022–2023

32 820

Nieuwe visie cultuurbeleid

Nr. 495

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 31 mei 2023

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de brief van 14 maart 2023 over het afschrift van de adviesaanvraag aan de raad voor cultuur over de vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029 (Kamerstuk 32 820, nr. 429).

De vragen en opmerkingen zijn op 7 april 2023 aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voorgelegd. Bij brief van 25 mei 2023 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Michon-Derkzen

De adjunct-griffier van de commissie,
Bosnjakovic

I.	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	• Inbreng van de leden van de VVD-fractie	2
	• Inbreng van de leden van de D66-fractie	3
	• Inbreng van de leden van de CDA-fractie	3
	• Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie	4
II.	Reactie van de Staatssecretaris	5

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het afschrift van de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur over de vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029. Deze leden moedigen het aan dat vernieuwing plaatsvindt. Daarnaast zijn ze erg blij te lezen dat in de aanvraag aandacht gevraagd wordt voor niet alleen de starters/amateurs en professionals, maar ook een expliciete uitvraag gedaan wordt naar de behoefte van mid-career talenten. Deze groep op de juiste wijze ondersteunen, draagt bij aan het opleiden van succesvolle, zelfvoorzienende culturele en creatieve makers. Wel zijn deze leden van mening dat in de aanvraag te weinig aandacht is voor innovatie, maatschappelijke impact en cultureel ondernemerschap. Zij hebben daarom nog enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd hoe de Staatssecretaris weegt dat een zeer ruime Kamermeerderheid zich middels de motie van het lid Van Strien¹ heeft uitgesproken om innovatie, ondernemerschap en maatschappelijke impact meer mee te wegen in de nieuwe BIS²-periode. Is de Staatssecretaris het met de leden eens dat langdurige borging van deze drie onderdelen daarmee wenselijk is? Zo ja, op welke manier komt dit terug in de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur voor de opvolgende periode? En komen alle drie deze onderdelen daarmee voldoende terug? Zo nee, waarom niet? Op welke manier interpreteert de Staatssecretaris de wens van de Kamer?

De leden van de VVD-fractie constateren dat het begrip «maatschappelijke betekenis» wel meerdere keren voor komt in de voorliggende brief. Heeft dit begrip dezelfde betekenis als «maatschappelijke impact»? Zo ja, kan de Staatssecretaris een definitie geven van «maatschappelijke betekenis»? Zo nee, wat zijn de verschillen tussen beide begrippen?

De leden van de VVD-fractie lezen dat cultureel ondernemers eenmaal genoemd worden wanneer het gaat om toegang tot financieringsmogelijkheden. Deze leden onderschrijven het belang hiervan, maar verzoeken de Staatssecretaris ook te laten onderzoeken welke andere barrières er voor cultureel ondernemers zijn en hoe deze opgelost kunnen worden in het nieuwe stelsel. Daarnaast zijn zij van mening dat cultureel ondernemerschap ook bij uitstek gestimuleerd moet worden bij gesubsidieerde instellingen. Kan de Staatssecretaris hierop reflecteren? En is de Staatssecretaris bereid om de adviesaanvraag te verbreden op dit thema?

De leden van de VVD-fractie lezen ook dat er wel aandacht besteed wordt aan ontwikkelingen en trends binnen het veld, maar innovatie wordt als concreet aandachtspunt slechts kort genoemd. Is de Staatssecretaris van mening dat innovaties en innovatieve vormen van cultuurbeoefening,

¹ Kamerstuk 32 820, nr. 473.

² BIS: culturele basisinfrastructuur.

buiten de vier muren van een museum of theater juist bij kan dragen aan de door haar gestelde doelen in de brief? Zo ja, dient innovatie dan niet een veel centralere rol te krijgen in de adviesaanvraag om zo deze gestelde doelen, zoals het verbreden van cultuurbeoefening, aan te jagen? Is de Staatssecretaris eveneens bereid om de adviesaanvraag op dit thema te verbreden?

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris aan de Raad voor Cultuur over de vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029. Het stemt deze leden positief te lezen dat de Staatssecretaris voornemens is werk te maken van een brede vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029. Zij delen veel van de vragen van de Staatssecretaris over de toegankelijkheid van cultuur, cultuurdeelname, het gelijke speelveld van de cultuurmarkt en de markttoegankelijkheid voor makers. Het is bovendien goed dat de Staatssecretaris aandacht vraagt voor cultuurdeelname van jongeren, de regionale spreiding van cultuur en cultuur op Caribisch Nederland. Deze leden zien uit naar op de adviezen van de Raad voor Cultuur en de kabinetsreactie daarop.

De leden van de D66-fractie delen de mening van de Staatssecretaris dat kunst en cultuur onmisbaar zijn voor de samenleving. Het recht op kunst en cultuur is derhalve opgenomen in artikel 27 in de UVRM³, alsmede de noodzaak om cultuur te beschermen⁴: «Eenieder heeft het recht om vrijelijk deel te nemen aan het culturele leven van de gemeenschap, om te genieten van kunst ...». Het recht op kunst en cultuur zou, als onderdeel van de vernieuwingsagenda van de Staatssecretaris, in lijn met de UVRM, ook in de Nederlandse wetgeving steviger vastgelegd kunnen worden. Deelt de Staatssecretaris deze visie en is zij van mening dat er mogelijkheden zijn om in de huidige wetgeving de toegankelijkheid van cultuur verder te bevorderen? Is de Staatssecretaris bereid ook hier advies over te vragen bij de Raad voor Cultuur, en dit aan haar adviesaanvraag toe te voegen?

De leden van de D66-fractie merken op dat de afgelopen tijd het in toenemende mate gaat over de regionale spreiding van cultuur en over de samenwerking tussen het Rijk, de gemeenten, de provincies en het culturele veld zelf. Ook over de toekomstige positie van de stedelijke cultuur regio's bestaan vragen. Deze leden vragen of de staatssecretaris het gehele stelsel, met de daarbij behorende samenhang tussen alle spelers, binnen en buiten het gesubsidieerde stelsel, meeneemt om de vernieuwingslag succesvol te maken.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur over de vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029. Deze leden hebben daarover de volgende vragen.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Staatssecretaris stelt dat het Rijk de afgelopen jaren samen met andere overheden stappen heeft gezet om te zorgen voor een betere spreiding en bereikbaarheid van het cultureel aanbod. Deze leden vragen de Staatssecretaris in dit verband te

³ UVRM: Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

⁴ Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, New York, 10-12-1948, <https://wetten.overheid.nl/BWBV0001008/1948-12-10>.

reageren op de conclusies van het recent verschenen adviesrapport van de Rli⁵, de ROB⁶ en de RVS⁷, «Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio's»: «Volgens de mensen met wie wij spraken is de schaarste van het cultuuraanbod in toenemende mate een probleem. Voor de instandhouding van culturele voorzieningen zoals theaters en musea in de regio, is een divers aanbod cruciaal. Een bloeiend cultureel leven is binnen de regio echter moeilijk overleefd te houden wanneer het aanbod zich steeds meer concentreert in stedelijke kernen.»⁸

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Staatssecretaris benadrukt, dat zij het belangrijk vindt om verder te kijken dan de spreiding van bestaande fysieke voorzieningen. Deze leden vragen de Staatssecretaris te bevestigen, dat er in de eerste plaats gekeken moet worden naar de spreiding van bestaande fysieke voorzieningen. Zij vragen de Staatssecretaris nader in te gaan op het advies van de Rli, de ROB en de RVS: «Om in heel Nederland een acceptabel niveau van brede welvaart te kunnen waarborgen, zal een basis van maatschappelijke voorzieningen en sociale verbindingen het ijkpunt moeten zijn. Alleen als onderwijs, zorg, werk, cultuuraanbod en publieke ontmoetingsruimten bereikbaar en toegankelijk zijn voor de bewoners, kunnen regio's zich op een gezonde manier ontwikkelen en vitaal blijven. Dat betekent niet dat Nederland er overal hetzelfde uit moet gaan zien, maar wel dat een basis voor vitale gemeenschappen moet worden gegarandeerd. Hoe die basis van bereikbare voorzieningen er in elke regio uitziet, kan verschillen en is afhankelijk van de specifieke regionale structuur, het regionale karakter en de behoeften van bewoners. Een mogelijke benadering is het expliciteren van een norm voor de bereikbaarheid of beschikbaarheid van een bepaalde basisvoorziening, vergelijkbaar met de aanrijdtijden voor brandweer en ambulances.»⁹ Is de Staatssecretaris bereid de Raad voor Cultuur op dit punt om advies te vragen?

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Staatssecretaris stelt, dat de andere overheden een belangrijke partner zijn. Daarom vraagt zij de Raad voor Cultuur hen te betrekken bij zijn advies. Tegelijkertijd kondigt de Staatssecretaris aan dat zij het advies van de Raad voor Cultuur in overleg met haar medebestuurders gebruikt voor de inrichting van het cultuurbestel vanaf 2029. Wat is precies de rol van de medeoverheden, zo vragen deze leden. Worden medeoverheden betrokken bij het advies of worden medeoverheden betrokken bij de opvolging van het advies?

Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling de adviesaanvraag gelezen van de Staatssecretaris aan de Raad voor Cultuur. Deze leden hebben nog enkele vragen hieromtrent. Allereerst vragen zij hoe de adviesaanvraag verband houdt met visiestukken vanuit het veld zelf. Denk bijvoorbeeld, maar niet uitsluitend, aan het initiatief Kunsten 2030¹⁰. Tevens merken de voornoemde leden op dat de adviesaanvraag zich primair richt op het gesubsidieerde deel van de sector. Moet een brede toekomstvisie op de culturele en creatieve sector niet de basis zijn voor de vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029? Deze leden vragen hoe de samenhang tussen Rijk, provincies en gemeenten wordt meegenomen in de adviesaanvraag. Zij benadrukken het belang van een betere

⁵ Rli: Raad voor de leefomgeving en infrastructuur.

⁶ ROB: Raad voor het Openbaar bestuur.

⁷ RVS: Raad Volksgezondheid en Samenleving.

⁸ Rli, ROB, RVS, maart 2023, «Elke regio telt!», p. 76.

⁹ Rli, ROB en RVS, maart 2023, «Elke regio telt!», p. 53.

¹⁰ <https://kunsten2030.kunsten92.nl/>.

regiospreiding rondom culturele middelen. Het is evident dat verschillende regio's op gebied van culturele voorzieningen minder financiële middelen ontvangen ten opzichte van anderen. In hoeverre onderschrijft de Staatssecretaris het stimuleren van een landelijk dekkend netwerk van bereikbare en beschikbare culturele voorzieningen? Tevens vragen deze leden of de Raad voor Cultuur ook adviseert over welke vernieuwingen van het cultuurbestel eerder dan 2029 plaats kunnen vinden.

De leden van de GroenLinks-fractie benadrukken het belang van een betere positie van makers op de arbeidsmarkt. Makers in deze sector ontvangen ten opzichte van andere sectoren vaak lagere tarieven en de arbeidsvoorwaarden lopen notoir achter op andere sectoren. Hoe wordt de positie van makers op de arbeidsmarkt meegenomen in voorgenomen adviesaanvraag? Wat is het mediane inkomen van zzp'ers en werknemers in deze sector? Wat is het aandeel vast en flex? De Staatssecretaris heeft de Fair Practice Code omarmd en tegelijkertijd heeft de Minister van SZW¹¹ een pakket van samenhangende maatregelen aangekondigd voor de arbeidsmarkt. Beide ontwikkelingen hebben financiële impact. Hoe ziet de Staatssecretaris de transitie die de Minister van SZW voorstelt in relatie tot de culturele en creatieve sector, zowel voor de aankomende cultuurnotaperiode als per 2029? Wat betekent dit voor de omvang van de rijksmiddelen die beschikbaar worden gesteld? En hoe betreft de Staatssecretaris het Ministerie van SZW bij de vernieuwing van het cultuurbestel in 2029? Immers, de inkomenspositie van makers is minstens óók een SZW-aangelegenheid.

Voorts vragen de leden van de GroenLinks-fractie of het rijksbudget wel toereikend is voor de culturele doelen die worden nagestreefd. Deze leden willen de Staatssecretaris nadrukkelijk vragen of deze vraag kan worden meegenomen in de adviesaanvraag. Het formuleren van nieuwe doelen en ambities heeft immers vrijwel altijd ook financiële effecten. Eerder heeft het Ministerie van OCW¹² op verzoek van de Kamer een onderzoek laten verrichten naar de toereikendheid van het macrobudget voor onderwijs afgezet tegen de doelstellingen en ambities. Zou een dergelijk vergelijk niet ook moeten worden meegenomen in de adviesaanvraag van de Raad voor Cultuur?

Tot slot vragen de leden van de GroenLinks-fractie wat de omvang is van de culturele en creatieve sector in de Nederlandse economie. In andere woorden; wat is het aandeel van de sector binnen ons bruto binnenlands product? En welke andere waarden voegt deze sector toe aan ons economisch vestigingsklimaat én ons maatschappelijk welzijn? Deze leden kijken uit naar de beantwoording.

II Reactie van de Staatssecretaris

Ik wil de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bedanken voor de schriftelijke inbreng over de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur over de vernieuwing van het cultuurbestel na 2029. Ik heb met veel belangstelling kennisgenomen van de vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van de VVD, D66, het CDA en GroenLinks.

Voordat ik op de afzonderlijke vragen inga wil ik een algemeen antwoord geven op een vraag die verschillende keren terugkomt. Het gaat om een aantal vragen van de leden de adviesaanvraag op bepaalde punten aan te vullen of te verbreden.

¹¹ SZW: Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

¹² OCW: Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Ik wil daarop als volgt antwoorden. De Raad voor Cultuur heeft na ontvangst van de adviesaanvraag direct een proces in gang gezet waarin interactie met het culturele en creatieve veld centraal staat. Momenteel zijn designteams en expertgroepen aan de slag om bouwstenen voor een bestelvernieuwing te ontwerpen. Die teams zijn breed samengesteld: van jonge creatieve starters tot ervaren cultuurbestuurders. Op basis van bouwstenen uit deze teams en na consultatie van een nog bredere vertegenwoordiging van het veld zal de Raad in november 2023 zijn advies uitbrengen. Ik heb er vertrouwen in dat de Raad alle mogelijke invalshoeken bij zijn advisering betreft. Ik heb daarom bewust de adviesaanvraag vrij open geformuleerd, zodat creativiteit, ondernemerschap en innovatieve denkkracht alle ruimte krijgen. Ik heb daarbij rekening gehouden met vragen die in de Kamer en bij de andere overheden leven. Ook heb ik de Raad in kennis gesteld van dit Schriftelijk overleg, zodat de Raad rekening kan houden met de vragen die bij de vaste commissie leven. Na ontvangst van het raadsadvies is er tot 2029 alle ruimte om met elkaar in overleg te gaan over de gewenste richting van de vernieuwing van het cultuurbestel in al zijn facetten. Om te beginnen na ontvangst van advies van de Raad dit najaar al. Ik zal uw Kamer vervolgens bij alle stappen richting de vernieuwing van het cultuurbestel betrekken en ik zie uit naar interessante debatten.

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het afschrift van de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur over de vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029. Deze leden moedigen het aan dat vernieuwing plaatsvindt. Daarnaast zijn ze erg blij te lezen dat in de aanvraag aandacht gevraagd wordt voor niet alleen de starters/amateurs en professionals, maar ook een expliciete uitvraag gedaan wordt naar de behoefte van mid-career talenten. Deze groep op de juiste wijze ondersteunen, draagt bij aan het opleiden van succesvolle, zelfvoorzienende culturele en creatieve makers. Wel zijn deze leden van mening dat in de aanvraag te weinig aandacht is voor innovatie, maatschappelijke impact en cultureel ondernemerschap. Zij hebben daarom nog enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd hoe de Staatssecretaris weegt dat een zeer ruime Kamermeerderheid zich middels de motie van het lid Van Strien¹³ heeft uitgesproken om innovatie, ondernemerschap en maatschappelijke impact meer mee te wegen in de nieuwe BIS¹⁴-periode. Is de Staatssecretaris het met de leden eens dat langdurige borging van deze drie onderdelen daarmee wenselijk is? Zo ja, op welke manier komt dit terug in de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur voor de opvolgende periode? En komen alle drie deze onderdelen daarmee voldoende terug? Zo nee, waarom niet? Op welke manier interpreteert de Staatssecretaris de wens van de Kamer?

Ik ben het met de leden eens dat innovatie, ondernemerschap en maatschappelijke impact belangrijke elementen zijn van een vernieuwd cultuurbestel. Deze elementen komen op verschillende plekken terug in de adviesaanvraag. Zo benoem ik bij de algemene uitgangspunten al cultureel ondernemerschap en innovatie als blijvende thema's voor een sterke en weerbare culturele en creatieve sector. Juist met het oog op de gewenste vernieuwing van het bestel heeft de Raad voor Cultuur een innovatief proces ingericht met «designtafels» die zijn samengesteld met deelnemers met een brede mix aan achtergronden. De vier designteams

¹³ Kamerstuk 32 820, nr. 473.

¹⁴ BIS: culturele basisinfrastructuur.

behandelen ieder een van de vier speerpunten van de raad voor het nieuw te ontwerpen cultuurbestel: verbreden, verspreiden, vitaliseren en verlichten. Binnen deze speerpunten is alle ruimte voor de thema's innovatie, ondernemerschap en maatschappelijke impact. Overigens heeft de raad deze thema's ook al opgepakt in zijn advies over de aankomende subsidieperiode 2025–2028. De raad adviseert onder andere om «maatschappelijke betekenis» op te nemen als een van de beoordelingscriteria voor de bis. In mijn Uitgangspuntenbrief die uw Kamer in juni ontvangt geef ik mijn reactie.

De leden van de VVD-fractie constateren dat het begrip «maatschappelijke betekenis» wel meerdere keren voor komt in de voorliggende brief. Heeft dit begrip dezelfde betekenis als «maatschappelijke impact»? Zo ja, kan de Staatssecretaris een definitie geven van «maatschappelijke betekenis»? Zo nee, wat zijn de verschillen tussen beide begrippen?

Zoals ik ook heb gemeld in mijn eerdere beantwoording van de vragen van het lid Van Strien van 31 oktober 2022¹⁵ over de brief Toekomst culturele basisinfrastructuur en de uitvoering van de motie Van Strien c.s. heb ik de Auditdienst Rijk (ADR) gevraagd een verkenning te doen naar de mogelijkheden om in de systematiek van monitoring en verantwoording meer aandacht te besteden aan maatschappelijke impact. Onderdeel van deze vraag is het verkennen van definities waar het gaat om de bijdrage van cultuur aan maatschappelijke opgaven, maar ook bijvoorbeeld de maatschappelijke rol die een culturele instelling kan spelen in zijn eigen context. In de Uitgangspuntenbrief BIS 2025–2028 werk ik uit hoe ik deze definities verder ontwikkel in samenspraak met de sector en hoe deze een rol krijgen in de beoordelings- en verantwoordingssystematiek. De Kamer ontvangt deze brief in juni.

De leden van de VVD-fractie lezen dat cultureel ondernemers eenmaal genoemd worden wanneer het gaat om toegang tot financieringsmogelijkheden. Deze leden onderschrijven het belang hiervan, maar verzoeken de Staatssecretaris ook te laten onderzoeken welke andere barrières er voor cultureel ondernemers zijn en hoe deze opgelost kunnen worden in het nieuwe stelsel. Daarnaast zijn zij van mening dat cultureel ondernemerschap ook bij uitstek gestimuleerd moet worden bij gesubsidieerde instellingen. Kan de Staatssecretaris hierop reflecteren? En is de Staatssecretaris bereid om de adviesaanvraag te verbreden op dit thema?

Het thema cultureel ondernemerschap is belangrijk voor een sterke en weerbare culturele sector. In mijn adviesaanvraag vraag ik de Raad voor Cultuur rekening te houden met dit uitgangspunt. Ik zie dit als een aansporing voor de Raad voor Cultuur om te kijken hoe cultureel ondernemerschap kan worden gestimuleerd, daaronder versta ik ook het wegnemen van barrières. Als het gaat om de toegang tot financieringsmogelijkheden zie ik op dit moment de meeste financiële knelpunten bij cultureel ondernemers die werken zonder subsidie. Zij leveren een belangrijke bijdrage en ik hoor graag van de Raad voor Cultuur hoe zij meer aansluiting en toegang kunnen krijgen tot het bestel. Dat neemt niet weg dat ik ook oog heb voor hoe de voorwaarden van financiers beter op elkaar en op de behoeften van makers uit de sector kunnen worden afgestemd. Daarvoor financier ik het project «In The Mix» een project van Cultuur+Ondernemen, Platform ACCT en voordekunst.

De leden van de VVD-fractie lezen ook dat er wel aandacht besteed wordt aan ontwikkelingen en trends binnen het veld, maar innovatie wordt als concreet aandachtspunt slechts kort genoemd. Is de Staatssecretaris van

¹⁵ Aanhangsel Handelingen II 2022/23, nr. 701.

mening dat innovaties en innovatieve vormen van cultuurbeoefening, buiten de vier muren van een museum of theater juist bij kan dragen aan de door haar gestelde doelen in de brief? Zo ja, dient innovatie dan niet een veel centralere rol te krijgen in de adviesaanvraag om zo deze gestelde doelen, zoals het verbreden van cultuurbeoefening, aan te jagen? Is de Staatssecretaris eveneens bereid om de adviesaanvraag op dit thema te verbreden?

Met de leden juich ik innovatieve vormen van cultuurbeoefening, buiten de geijkte paden om, toe, ik vind het belangrijk dat het toekomstige cultuurbestel daar ruimte voor biedt. In mijn aanvraag kies ik daarom twee invalshoeken: ontwikkelingen in de cultuursector zelf, en ontwikkelingen bij het publiek. Die ontwikkelingen hebben ook betrekking op de vele innovaties die zich de laatste jaren hebben voorgedaan. Ik vind dat het nieuwe bestel ruimte moet creëren voor vernieuwing van het cultuuraanbod en van de wijze waarop cultuur beleefd en beoefend wordt, ook buiten de nu bestaande kaders. Het bestel moet stimuleren dat cultuurmakers en -beoefenaars, maar ook de organisaties die hen een platform bieden, innovatieve werkwijzen hanteren, en bijvoorbeeld inzichten gaan halen uit data. Dit om beter te kunnen inspelen op de wensen van het publiek én om het aanbod toegankelijk maken voor zo veel mogelijk mensen. Hieruit volgt dat er ook ruimte moet zijn voor experimenteren met nieuwe businessmodellen, die bij kunnen dragen aan een veerkrachtige sector.

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris aan de Raad voor Cultuur over de vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029. Het stemt deze leden positief te lezen dat de Staatssecretaris voornemens is werk te maken van een brede vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029. Zij delen veel van de vragen van de Staatssecretaris over de toegankelijkheid van cultuur, cultuurdeelname, het gelijke speelveld van de cultuurmarkt en de markttoegankelijkheid voor makers. Het is bovendien goed dat de Staatssecretaris aandacht vraagt voor cultuurdeelname van jongeren, de regionale spreiding van cultuur en cultuur op Caribisch Nederland. Deze leden zien uit naar op de adviezen van de Raad voor Cultuur en de kabinetsreactie daarop.

De leden van de D66-fractie delen de mening van de Staatssecretaris dat kunst en cultuur onmisbaar zijn voor de samenleving. Het recht op kunst en cultuur is derhalve opgenomen in artikel 27 in de UVRM¹⁶, alsmede de noodzaak om cultuur te beschermen¹⁷: «Eenieder heeft het recht om vrijelijk deel te nemen aan het culturele leven van de gemeenschap, om te genieten van kunst». Het recht op kunst en cultuur zou, als onderdeel van de vernieuwingsagenda van de Staatssecretaris, in lijn met de UVRM, ook in de Nederlandse wetgeving steviger vastgelegd kunnen worden. Deelt de Staatssecretaris deze visie en is zij van mening dat er mogelijkheden zijn om in de huidige wetgeving de toegankelijkheid van cultuur verder te bevorderen? Is de Staatssecretaris bereid ook hier advies over te vragen bij de Raad voor Cultuur, en dit aan haar adviesaanvraag toe te voegen?

¹⁶ UVRM: Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

¹⁷ Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, New York, 10-12-1948, <https://wetten.overheid.nl/BWBV0001008/1948-12-10>.

Nederland kent een eigenstandige «Wet op het specifiek cultuurbeleid». Op zichzelf genomen onderschrijft dit al het belang van (toegang tot en behoud van) cultuur.

Deze wet belegt de officiële verantwoordelijkheid bij de overheid als het gaat om het cultuurbeleid. Hiermee is een eigen titel van het cultuurbeleid gecreëerd, evenals een vorm van financiële borging. Uit de toelichting bij de allereerste versie van deze wet blijkt dat:

«De Minister [...] is belast met het scheppen van voorwaarden ten behoeve van cultuuruitingen. Deze voorwaarden zijn toegespitst op: het in stand houden, het ontwikkelen en het verbreiden van cultuuruitingen. Deze drieslag verwijst [...] naar de algemene doelstellingen van het cultuurbeleid zoals die in het midden van de jaren '70 werden geformuleerd, te weten:

- het ontwikkelen en in stand houden van culturele waarden;*
- het toegankelijk maken van culturele objecten en manifestaties;*
- het bevorderen van de mogelijkheden voor de bevolking om in culturele waarden te participeren.»*

Deze doelstellingen worden nog steeds onderschreven in de huidige wet op het specifiek cultuurbeleid.

Daarnaast staat in de Nederlandse Grondwet (artikel 22 derde lid) dat de overheid «voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding» dient te scheppen. Ook staat in de Nederlandse Grondwet het recht op vrijheid van meningsuiting.

Een vraag die leeft is of het nodig is om het recht op kunst en cultuur en de verantwoordelijkheid van de het rijk en de andere overheden (nog) beter te verankeren. Na ontvangst van het advies van de Raad voor Cultuur over de vernieuwing van het cultuurbestel kunnen we hier met de andere overheden en uw Kamer over in gesprek.

De leden van de D66-fractie merken op dat de afgelopen tijd het in toenemende mate gaat over de regionale spreiding van cultuur en over de samenwerking tussen het Rijk, de gemeenten, de provincies en het culturele veld zelf. Ook over de toekomstige positie van de stedelijke cultuur regio's bestaan vragen. Deze leden vragen of de staatsecretaris het gehele stelsel, met de daarbij behorende samenhang tussen alle spelers, binnen en buiten het gesubsidieerde stelsel, meeneemt om de vernieuwingsslag succesvol te maken.

Een goede regionale spreiding van cultuur is een van de pijlers van het cultuurbeleid in den brede. Dat geldt voor de landelijke culturele basisinfrastructuur, waar de functies van grote voorzieningen als toneelgezelschappen en orkesten gespreid zijn over de regio's. Het geldt ook voor programma's als Cultuureducatie met Kwaliteit en het Programma Cultuurparticipatie. Ook het beleid ten aanzien van monumenten geeft een goed gespreid beeld.

De samenwerking tussen overheden, de rijkscultuurfondsen en andere financiers is een belangrijk aandachtspunt in de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur en de vernieuwingsslag voor de langere termijn. Hierbij wordt ook actief het gesprek gevoerd met deze bestuurlijke partners juist om samen op te trekken. Waar het de cultuurregio's betreft, ben ik op dit moment in gesprek met de cultuurregio's over de vorm en toekomst van deze samenwerkingsvorm.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur over de vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029. Deze leden hebben daarover de volgende vragen.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Staatssecretaris stelt dat het Rijk de afgelopen jaren samen met andere overheden stappen heeft gezet om te zorgen voor een betere spreiding en bereikbaarheid van het cultureel aanbod. Deze leden vragen de Staatssecretaris in dit verband te reageren op de conclusies van het recent verschenen adviesrapport van de Rli¹⁸, de ROB¹⁹ en de RVS²⁰, «Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio's»: «Volgens de mensen met wie wij spraken is de schaarste van het cultuuraanbod in toenemende mate een probleem. Voor de instandhouding van culturele voorzieningen zoals theaters en musea in de regio, is een divers aanbod cruciaal. Een bloeiend cultureel leven is binnen de regio echter moeilijk overleefd te houden wanneer het aanbod zich steeds meer concentreert in stedelijke kernen.»²¹

Omdat dit advies vele beleidsterreinen raakt, volgt er na de zomer een kabinetsbrede reactie waarin zal worden ingegaan op de conclusies van het advies. Hierin zal ook aandacht zijn voor cultuur.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Staatssecretaris benadrukt, dat zij het belangrijk vindt om verder te kijken dan de spreiding van bestaande fysieke voorzieningen. Deze leden vragen de Staatssecretaris te bevestigen, dat er in de eerste plaats gekeken moet worden naar de spreiding van bestaande fysieke voorzieningen. Zij vragen de Staatssecretaris nader in te gaan op het advies van de Rli, de ROB en de RVS: «Om in heel Nederland een acceptabel niveau van brede welvaart te kunnen waarborgen, zal een basis van maatschappelijke voorzieningen en sociale verbindingen het ijkpunt moeten zijn. Alleen als onderwijs, zorg, werk, cultuuraanbod en publieke ontmoetingsruimten bereikbaar en toegankelijk zijn voor de bewoners, kunnen regio's zich op een gezonde manier ontwikkelen en vitaal blijven. Dat betekent niet dat Nederland er overal hetzelfde uit moet gaan zien, maar wel dat een basis voor vitale gemeenschappen moet worden gegarandeerd. Hoe die basis van bereikbare voorzieningen er in elke regio uitziet, kan verschillen en is afhankelijk van de specifieke regionale structuur, het regionale karakter en de behoeften van bewoners. Een mogelijke benadering is het expliciteren van een norm voor de bereikbaarheid of beschikbaarheid van een bepaalde basisvoorziening, vergelijkbaar met de aanrijdtijden voor brandweer en ambulances.»²² Is de Staatssecretaris bereid de Raad voor Cultuur op dit punt om advies te vragen?

Ik vind het belangrijk dat er een cultuuraanbod is dat overal in Nederland bereikbaar en toegankelijk is. Daarbij kan zowel naar fysieke voorzieningen als naar andere mogelijkheden, zoals nieuwe distributievormen, gekeken worden. Spreiding en bereikbaarheid van het cultureel aanbod binnen Nederland en alle delen van het Koninkrijk blijft een belangrijk vraagstuk. Daarom is dit een aspect waar aandacht voor wordt gevraagd in de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur over de vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Staatssecretaris stelt, dat de andere overheden een belangrijke partner zijn. Daarom vraagt zij de Raad voor Cultuur hen te betrekken bij zijn advies. Tegelijkertijd kondigt de Staatssecretaris aan dat zij het advies van de Raad voor Cultuur in overleg met haar medebestuurders gebruikt voor de inrichting van het cultuurbestel vanaf 2029. Wat is precies de rol van de medeoverheden, zo

¹⁸ Rli: Raad voor de leefomgeving en infrastructuur.

¹⁹ ROB: Raad voor het Openbaar bestuur.

²⁰ RVS: Raad Volksgezondheid en Samenleving.

²¹ Rli, ROB, RVS, maart 2023, «Elke regio telt!», p. 76.

²² Rli, ROB en RVS, maart 2023, «Elke regio telt!», p. 53.

vragen deze leden. Worden medeoverheden betrokken bij het advies of worden medeoverheden betrokken bij de opvolging van het advies?

Ik zie voor de andere overheden zowel een rol in de totstandkoming van het advies van de Raad voor Cultuur als in het proces erna. Ik heb de Raad gevraagd bij de brede consultatie op weg naar het advies de andere overheden te betrekken als belangrijke stakeholder. In het overleg- en besluitvormingsproces dat na ontvangst van het advies zal volgen zijn de andere overheden eveneens een belangrijke partij. Een proces en uiteindelijk besluit over een nieuw cultuurbestel kan alleen in goede samenwerking tussen de verschillende overheidslagen tot een succes worden.

Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling de adviesaanvraag gelezen van de Staatssecretaris aan de Raad voor Cultuur. Deze leden hebben nog enkele vragen hieromtrent. Allereerst vragen zij hoe de adviesaanvraag verband houdt met visiestukken vanuit het veld zelf. Denk bijvoorbeeld, maar niet uitsluitend, aan het initiatief Kunsten 2030²³. Tevens merken de voornoemde leden op dat de adviesaanvraag zich primair richt op het gesubsidieerde deel van de sector. Moet een brede toekomstvisie op de culturele en creatieve sector niet de basis zijn voor de vernieuwing van het cultuurbestel vanaf 2029? Deze leden vragen hoe de samenhang tussen Rijk, provincies en gemeenten wordt meegenomen in de adviesaanvraag. Zij benadrukken het belang van een betere regiospreiding rondom culturele middelen. Het is evident dat verschillende regio's op gebied van culturele voorzieningen minder financiële middelen ontvangen ten opzichte van anderen. In hoeverre onderschrijft de Staatssecretaris het stimuleren van een landelijk dekkend netwerk van bereikbare en beschikbare culturele voorzieningen? Tevens vragen deze leden of de Raad voor Cultuur ook adviseert over welke vernieuwingen van het cultuurbestel eerder dan 2029 plaats kunnen vinden.

In mijn adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur vraag ik aandacht voor ontwikkelingen vanuit twee invalshoeken. Ten eerste de ontwikkelingen op het gebied van deelname, publieksbereik en participatie, en ten tweede ontwikkelingen in de cultuursector zelf. Deze vraagstelling is mede gebaseerd op gesprekken met en stukken uit de cultuursector, onderzoek (zoals de beleidsdoorlichting cultuurdeelname), overleg met de Kamer en inbreng van de andere overheden. De samenhang tussen Rijk, gemeenten en provincies maakt uitdrukkelijk deel uit van de adviesaanvraag, als ook het vraagstuk van landelijke spreiding en verschillen tussen regio's. De Raad heeft nu een denkproces in gang gezet waar de inbreng vanuit de cultuursector breed is geborgd. Daarbinnen is ruimte voor vele visies en invalshoeken.

In zijn advies over het aanvraag- en beoordelingsproces voor de BIS 2025–2028 heeft de Raad over een aantal verbeteringen voor de komende periode geadviseerd.²⁴

De leden van de GroenLinks-fractie benadrukken het belang van een betere positie van makers op de arbeidsmarkt. Makers in deze sector ontvangen ten opzichte van andere sectoren vaak lagere tarieven en de arbeidsvoorwaarden lopen notoir achter op andere sectoren. Hoe wordt de positie van makers op de arbeidsmarkt meegenomen in voorge-noemde adviesaanvraag? Wat is het mediane inkomen van zzp'ers en

²³ <https://kunsten2030.kunsten92.nl/>.

²⁴ Advies aanvraag- en beoordelingsprocedure BIS-advies 2025–2028 | Advies | Raad voor Cultuur.

werknemers in deze sector? Wat is het aandeel vast en flex? De Staatssecretaris heeft de Fair Practice Code omarmd en tegelijkertijd heeft de Minister van SZW²⁵ een pakket van samenhangende maatregelen aangekondigd voor de arbeidsmarkt. Beide ontwikkelingen hebben financiële impact. Hoe ziet de Staatssecretaris de transitie die de Minister van SZW voorstelt in relatie tot de culturele en creatieve sector, zowel voor de aankomende cultuurnotaperiode als per 2029? Wat betekent dit voor de omvang van de rijksmiddelen die beschikbaar worden gesteld? En hoe betreft de Staatssecretaris het Ministerie van SZW bij de vernieuwing van het cultuurbestel in 2029? Immers, de inkomenspositie van makers is minstens óók een SZW-aangelegenheid.

Ik deel de notie van de leden van de GroenLinks-fractie dat de positie van de maker op de arbeidsmarkt belangrijk is. Aan het cultuurbeleid ligt dan ook ten grondslag dat de Fair Practice Code wordt onderschreven. De uitgangspunten van de code zijn fair pay, Fair Share en Fair Chain. Om die reden heb ik € 34,1 miljoen structureel gereserveerd vanaf de BIS-periode 2025–2028. De verdeling van de middelen over de sectoren wordt gebaseerd op waar de afstand tot fair pay het grootst is. Een belangrijk voorwaarde voor het verdelen van de middelen zijn collectieve tariefafspraken. Het verbeteren van de positie van makers op de arbeidsmarkt is dus een langer lopend aandachtspunt. Om die reden wordt in de adviesaanvraag benadrukt dat de arbeidsmarkt een blijvend thema is voor een sterke en weerbare culturele en creatieve sector.

Zoals te lezen is uit onderstaande tabel vanuit de Monitor Kunstenaars en andere werkenden met een creatief beroep uit 2021²⁶ is het mediaan persoonlijk bruto jaarinkomen voor werkenden c.a. € 32.000.

Categorie	2017/2019 (x 1 000 euro)	2013/2015 (x 1 000 euro)	2010/2012 (x 1 000 euro)
Totaal kunstenaars	32	28	30
<i>Beeldende beroepen</i>	14	13	13
<i>Uitvoerende beroepen</i>	29	25	28
<i>Schrijvers en overige kunstenaarsberoepen</i>	32	27	29
<i>Ontwerpende beroepen</i>	38	36	39

Wat betreft de differentiatie tussen zzp'ers en werknemers gebruik ik de analyse van de Boekmanstichting²⁷. Hier wordt per kwartaal gedifferentieerd naar mediaan inkomen van zzp'ers. Voor Q4 2021 was de mediaan voor alle zzp'ers c.a. € 13.700 en c.a. € 6.900 voor de culturele sector.

Het aandeel vast en flex wordt uiteengezet in de Monitor Kunstenaars en andere werkenden met een creatief beroep: «Nederland telde in 2017/2019 164 duizend werkzame kunstenaars. Het grootste deel hiervan, 61 procent, was werkzaam als zelfstandige. Zij verrichten arbeid voor eigen rekening of risico. Dat is aanzienlijk hoger dan gemiddeld in de werkzame beroepsbevolking. 57 procent van alle kunstenaars werkte als zelfstandige zonder personeel (zzp'er), een klein percentage zelfstandige kunstenaars (4 procent) had wel personeel in dienst. Verder werkte 29 procent van de werkzame kunstenaars als werknemer met een vaste arbeidsrelatie en 10 procent als werknemer met een flexibele arbeidsrelatie. Dat is in beide gevallen lager dan gemiddeld.»

²⁵ SZW: Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

²⁶ CBS. Monitor Kunstenaars en andere werkenden met een creatief beroep, 2021.

²⁷ Boekmanstichting. Cultuurmonitor. Thema: beroepspraktijk, 2023.

Ik ben het met de leden van de GroenLinks-fractie eens dat de ontwikkelingen als aangekondigd door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in de Kamerbrief over de voortgang uitwerking arbeidsmarktpakket²⁸ ook impact hebben op de culturele en creatieve sector. De culturele sector wordt dan ook expliciet als aandachtspunt genoemd in relatie tot de verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen. De daadwerkelijke impact op de sector zal afhangen van de verdere uitwerking van de maatregelen. Voor de zomer zal ik de Kamer middels een brief over de voortgang van het arbeidsmarktbeleid voor de culturele en creatieve sector verder informeren. Hier zal ook de relatie tot de SZW-maatregelen in worden meegenomen.

Voorts vragen de leden van de GroenLinks-fractie of het rijksbudget wel toereikend is voor de culturele doelen die worden nagestreefd. Deze leden willen de Staatssecretaris nadrukkelijk vragen of deze vraag kan worden meegenomen in de adviesaanvraag. Het formuleren van nieuwe doelen en ambities heeft immers vrijwel altijd ook financiële effecten. Eerder heeft het Ministerie van OCW²⁹ op verzoek van de Kamer een onderzoek laten verrichten naar de toereikendheid van het macrobudget voor onderwijs afgezet tegen de doelstellingen en ambities. Zou een dergelijk vergelijk niet ook moeten worden meegenomen in de adviesaanvraag van de Raad voor Cultuur?

In mijn adviesaanvraag vraag ik de Raad om in brede zin te adviseren over de vernieuwing van het cultuurbestel voor de periode(n) vanaf 2029. Na het advies van de Raad zal ik kijken welke aanvullende onderzoeken nodig zijn om lacunes beter in beeld te krijgen.

Tot slot vragen de leden van de GroenLinks-fractie wat de omvang is van de culturele en creatieve sector in de Nederlandse economie. In andere woorden; wat is het aandeel van de sector binnen ons bruto binnenlands product? En welke andere waarden voegt deze sector toe aan ons economisch vestigingsklimaat én ons maatschappelijk welzijn? Deze leden kijken uit naar de beantwoording.

Het aandeel van cultuur en media in het bruto binnenlands product (bbp) is circa 3,4% of € 26,5 miljard in absolute zin. Het aantal arbeidsjaren (voltijdequivalenten van banen) was 330.000, dit is 4,3% van de totale economie. Het aantal werkzame personen bedroeg 410.000, 4,4% binnen de totale economie (Bron: CBS, Satellietrekening Cultuur en media, 2018). Dit zijn alleen de directe economische effecten van de culturele en creatieve sector op de totale economie. Momenteel legt een onderzoeksbureau de laatste hand aan een rapport waarin de directe en indirecte economische effecten, de effecten van culturele interventies op de gezondheid(szorg) en de effecten van ontwerpend onderzoek. Dit rapport stuur ik voor de zomer naar uw Kamer. Daarnaast zal ik na de zomer in een aparte Kamerbrief ingaan op de inzet van ontwerp en ontwerpend onderzoek bij maatschappelijke opgaven en de inzet van creativiteit, kunst en cultuur bij maatschappelijke opgaven.

²⁸ Kamerstuk 29 544, nr. 1176.

²⁹ OCW: Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.